Геннадій Васильєв

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДЛІТКІВ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства та входження його у європейський освітній простір значна увага приділяється вихованню особистості, здатної приймати нестандартні рішення та займати лідерські позиції. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку ефективних шляхів формування у молодого покоління вольових якостей, які допоможуть їм розв'язувати складні життєві ситуації.

На актуальність проблеми формування вольових якостей у підлітків вказує й суспільна потреба у вольових якостях особистості; необхідність формування вольових якостей у підлітків, але відсутність моделей їх формування; потенційні можливості спорту при формуванні у підлітків вольових якостей, але непідготовленість вчителів та батьків до вирішення цієї проблеми.

Аналіз наукових джерел засвідчує увагу вчених до піднятої проблеми. Так, науковець В. Желанова розглядає вольові якості особистості як детермінанту формування «навичок XXI століття». Вченою морально-вольові якості розглядаються, як «ґрунтовні детермінанти, що зумовлюють формування навичок навчання й новаторства; навичок в галузі інформації, засобів зв'язку й технологій; життєві, професійні й кар'єрні навички» [5, с. 100]. Звідси випливає, що формування у молоді вольових якостей потрібне не тільки для виховання лідерського та керівного складу, але й взагалі для виховання гідного кадрового потенціалу нації.

З поняттям «вольові якості» тісно пов'язана дефініція «воля». Проте, у науковій літературі подаються різні тлумачення дефініції «воля». Зокрема, «визначення І. Беха воля – функція людської психіки, яка полягає у владі над собою, керуванні своїми діями й усвідомленому регулюванні своєю поведінкою; прагненні досягти мети» (І. Дудник) [2, с. 7]. В. Ананьєв трактує поняття «воля» як «здатність людини діяти в напрямі поставленої мети, долаючи ті чи інші (внутрішні або зовнішні) перешкоди» [1, с. 74]. На думку І. Дудника: «Найчастіше воля розглядається як сукупність вольових якостей, які дозволяють людині керувати своєю поведінкою. У свою чергу вольова якість розглядається як порівняно стійке особистісне утворення, яке не обмежується конкретною ситуацією і проявляється під час долання труднощів» [2, с. 7].

З погляду Є. Ільїна, «вольові якості – це особливості вольової регуляції, які проявляються в конкретних специфічних умовах, пов'язаних з характером подоланої труднощі» [4, с. 148]. Звернемо увагу на те, що науковці по різному класифікують вольові якості. Наприклад В. Іванніков, Є. Ейдман поділяють вольові якості на часткові – ситуативні характеристики

вольової поведінки та постійні – інваріантні характеристики вольової поведінки [3], Є. Ільїн поділяє їх на вольові («прості») та морально-вольові («складні») [4].

У процесі дослідження з'ясовано, що різні автори виділяють від 10 до 34 вольових якостей особистості. До базових вольових якостей вони відносять: самостійність, ініціативність, дисциплінованість, організованість, цілеспрямованість, самовладання, рішучість, сміливість, мужність, витримку.

Якщо поглянути на перелічені якості стає очевидним, що всі вони формуються під час занять спортом. Адже, виснажливі спортивні тренування привчають до дисципліни та витримки, ігрові командні види спорту формують ініціативність та рішучість, бойові види спорту формують мужність, сміливість, самовладання та самостійність. Формування вольових якостей у підлітків має відбуватися на уроках фізичної культури та в умовах закладів спортивного спрямування.

Список використаних джерел

1. Ананьев В. А. Введение в психологию здоровья / В. А. Ананьев // Интегративные исследования в клинической психологии: наука и практика. – СПб., 2006. – С. 64–85.
2. Дудник І. О. Формування вольових якостей у студентів у процесі занять фізичною культурою : навч.-метод. посіб. / І. О. Дудник. – Черкаси : Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького 2016. – 72 с.
3. Иванников В. А. Структура волевых качеств по данным самооценки / В. А. Иванников, Е. В. Эйдман // Психологический журнал. – 1990. – № 3. – С. 39–49.
4. Ильин Е. П. Психология воли / Е. П. Ильин. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.
5. Морально-вольові особистості як суттєва детермінанта формування «навичок XXI століття» / В. В. Желанова // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород : Говерла, 2017. – Вип. 2 (41). – С. 99–101.

Дарина Васильєва

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У ГІМНАЗІЇ

У будь-якому віці, і в 3 роки, і в 10, і в 40, і в 90 людина має тренувати свій мозок. Стратегічні ігри, кросворди, головоломки, задачі – є чудовою можливістю тренувати мозок у цікавій формі. Кожна з них розвиває логічне мислення, що допомагає в подальшому опановувати нове